

tywnie, z różnych punktów widzenia. Autor nie tylko referuje poglądy Kaufmanna, lecz również dokonuje ich krytyki, przekonująco uzasadnia postawione hipotezy badawcze.

Uważna lektura omawianej monografii może pobudzić do dalszych samodzielnych poszukiwań „trzeciej drogi” w myśleniu Kaufmanna oraz do podejmowania ciągle na nowo prób odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób można urzeczywistnić słuszne prawo.

*Jadwiga Potrzeszcz
Katedra Teorii i Filozofii Prawa KUL*

Grzegorz Jędrzejek, *Intercyzy. Pojęcie. Treść. Dochodzenie roszczeń*, Warszawa: Wydawnictwo LexisNexis 2010, ss. 459.

Recenzowana praca stanowi pierwsze w polskiej nauce prawa kompleksowe ujęcie problematyki dotyczącej małżeńskich umów majątkowych (intercyz). Zwraca uwagę przedstawienie zarówno zagadnień materialnoprawnych, jak i formalnoprawnych. Przyjęta koncepcja w pełni zasługuje na aprobatę, gdyż to właśnie problemy związane z dochodzeniem roszczeń „od” i „przez” małżonków, pozostających w umownym ustroju majątkowym, sprawiają największe trudności. Analiza wyłącznie zagadnień materialnoprawnych, występująca w wielu publikacjach cywilistycznych, budzi z reguły pewien niedosyt. Z całą pewnością nie można tego powiedzieć w odniesieniu do recenzowanej pracy. Wszechstronne, solidne opracowanie może stanowić wzór monografii naukowej – pod względem merytorycznym i stylistycznym. Sposób ujęcia problematyki z pewnością będzie inspiracją dla innych autorów, którzy będą pisali monografie poświęcone poszczególnym instytucjom prawa cywilnego. Praca Grzegorza Jędrejka jest dobrym przykładem połączenia teorii i praktyki, nie można jej postawić zarzutu przyczynkowości, który dotyczy wielu opracowań naukowych.

Autor podzielił monografię na siedem rozdziałów. W pierwszym z nich przedstawił zagadnienia dotyczące małżeńskich ustrojów majątkowych, umiejętnie wykorzystując metodę historycznoprawną. Zdaniem autora należy odróżnić stosunek małżeństwa, który jest stosunkiem rodzinnoprawnym, od ustrojowego stosunku majątkowego małżonków, którego źródłem jest ustawa, umowa lub orzeczenie sądu. Stosunek majątkowy stanowi, zdaniem Jędrejka, stosunek cywilnoprawny. Autor odniósł się również do problematyki tzw. intercyz kombinowanych, których dopuszczalność budzi kontrowersje w doktrynie. W przekonujący sposób przedstawił argumenty przeciwko dopuszczeniu tzw. umów mieszanych, wykazując jednocześnie, iż istniejący katalog intercyz jest w pełni wystarczający.

Rozdział drugi odnosi się do problematyki pojęcia i treści intercyz. W pierwszej kolejności scharakteryzowana została intercyza – jako czynność prawna, następnie przedstawione są zagadnienia dotyczące treści wszystkich intercyz oraz treści poszczególnych typów małżeńskich umów majątkowych, czyli umowy rozszerzającej lub też ograniczającej wspólność, umowy wprowadzającej rozdzielną majątkową lub rozdzielną z wyrównaniem dorobków. Na szczególną uwagę zasługują rozważania dotyczące dopuszczalności umieszczenia w intercyzie warunku i terminu.

Rozdział trzeci omawia intercyzę jako element stanu faktycznego w sprawach cywilnych. Autor wskazuje na podobieństwa i różnice pomiędzy intercyzami a innymi umowami cywilnoprawnymi – zarówno nazwanymi, jak i nie nazwanymi. W szczególności wiele trudności może sprawić odróżnienie intercyz od umów przesuujących składniki między majątkami małżonków. Zdaniem autora między majątkami małżonków dopuszczalne są umowy, nie będące intercyzami, jeżeli nie naruszają bezwzględnie obowiązujących przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego regulujących skład majątków małżonków. Sąd rozpoznający sprawę, w której występuje intercyza, w każdym przypadku powinien ustalić, czy nie jest ona, jako czynność prawna, dotknięta sankcją nieważności bezwzględnej. Zwraca uwagę poruszenie zagadnień z zakresu prawa intertemporalnego oraz prywatnego międzynarodowego.

Kolejny rozdział dotyczy zagadnień budzących poważne wątpliwości w praktyce, a mianowicie omówiona została problematyka dochodzenia roszczeń wobec małżonka pozostającego w umownym ustroju majątkowym. Zagadnienia materialnoprawne autor umiejętnie połączył z problematyką z zakresu postępowania cywilnego. Czytelnik znajdzie odpowiedź na pytania, kiedy intercyza jest skuteczna wobec osób trzecich oraz jakie zarzuty związane z zawartą umową mogą zostać podniesione w postępowaniu egzekucyjnym przez małżonka dłużnika. Zwracają uwagę sformułowane postulaty o charakterze *de lege ferenda*, gdyż wprowadzone przez ustawę z 17 czerwca 2004 r. zmiany w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym nie do końca zostały skorelowane ze zmianami w kodeksie postępowania cywilnego, które wprowadzone zostały także przez powyższą ustawę. Uwagi autora po raz kolejny potwierdzają tezę, że system prawny jest systemem „naczyni połączonych”, którego sprawność zależy w pierwszej kolejności od spójności przyjętej regulacji.

W następnym rozdziale zostały omówione roszczenia przysługujące osobie trzeciej, które wynikają z zawartej przez małżonków intercyzy, a więc powództwo o ustanowienie przymusowego ustroju majątkowego oraz o ustalenie nieważności intercyzy. Autor podjął polemikę z poglądem doktryny i orzecznictwa, zgodnie z którym wykluczone jest wystąpienie przez osobę trzecią z *actio Pauliana* w przypadku intercyzy. Uznaje się bowiem, że interesy osób trzecich w dostateczny sposób zabezpiecza art. 47¹ k.r.o., który uzależnia skuteczność intercyzy wobec osoby trzeciej od poinformowania jej o zawarciu oraz rodzaju umowy. Autor wykazał, że ochrona w oparciu o art. 47¹ k.r.o. nie zabezpiecza interesów wierzycieli, zwłaszcza jeżeli informacja o intercyzie jest wpisana do ewidencji działalności gospodarczej lub KRS.

Rozdział siódmy został poświęcony dochodzeniu przez samych małżonków roszczeń wynikających z zawartej małżeńskiej umowy majątkowej. Najwięcej miejsca poświęcono sprawie o wyrównanie dorobków. Nowy ustrój umowny, rozdzielną

z wyrównaniem dorobków, stanowi alternatywę dla małżonków, z których jedno prowadzi działalność gospodarczą. Na pełną aprobatę zasługuje postulat uregulowania postępowania w sprawie o wyrównanie dorobków w postępowaniu nieprocesowym. *De lege lata* postępowanie toczy się w procesie, co jest źródłem wielu wątpliwości, skrupulatnie omówionych przez G. Jędrejka.

W ostatnim rozdziale, poświęconym intercyzom w postępowaniu nieprocesowym, wyróżnione zostały takie postępowania, jak: o podział majątku wspólnego, o dział spadku, zniesienie współwłasności, wieczystoksięgowe w sprawach małżeńskich. Całość zamykają wnioski końcowe oraz postulaty *de lege ferenda*, które powinny zostać wzięte pod uwagę przy ewentualnej nowelizacji kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w zakresie regulacji stosunków majątkowych małżonków.

Recenzowana monografia z pewnością spotka się z dużym zainteresowaniem zarówno ze strony teoretyków prawa, jak i praktyków. Wypełnia ona dotkliwą lukę w literaturze z zakresu stosunków majątkowych małżonków. Należy podkreślić, że o ile w nauce istnieje monografia A. Dyoniaka poświęcona ustrojowi ustawowemu, o tyle brak jest opracowania dotyczącego intercyz. Dostępne na rynku publikacje mają charakter popularnonaukowy, nie odpowiadają tym samym na szereg pytań, przed którymi stają w swojej praktyce sędziowie, adwokaci, radcowie prawni oraz notariusze. Do pracy mogą również sięgnąć małżonkowie, którzy zawarli lub też dopiero zamierzają zawrzeć małżeńską umowę majątkową, w szczególności jeżeli prowadzą działalność gospodarczą. Walorem pracy jest również strona graficzna. Staranne wydanie, renomowane wydawnictwo, a przede wszystkim treść sprawiają, że opracowanie powinno spotkać się z dużym zainteresowaniem czytelników. Cywilistyka wzbogaciła się o monografię, która może zostać określona jako fundamentalna.

Robert Andrzejczuk

adiunkt Europejskiej Wyższej Szkoły Prawa i Administracji w Warszawie

Wojciech D r o b n y, Marcin M a z u r y k, Piotr Z u z a n -
k i e w i c z, *Ustawa o służbie cywilnej. Komentarz*, Warszawa:
Oficyna Wolters Kluwer Polska 2010, ss. 884.

Podstawy prawne funkcjonowania służby cywilnej w Polsce wyznaczały od 1996 r. cztery ustawy¹, wliczając aktualnie obowiązującą ustawę z dnia 21 listopada

¹ Kolejno były to: ustawa z dnia 5 lipca 1996 r. o służbie cywilnej (Dz. U. nr 89,